

מילואים

הלכות פסח סימן תפז

המשך מעמוד צב

אותו לאחר שיפרד אותה, ואז ישער שיש בו כוונה.
 (11) מבואר ששיעור כוונה נמדר על פי נפח ולא על פי משקל, כיון שאם היה תלוי במשקל לא צריך היה למעוך את החלל, שהרי אין מעוך זה משנה לגבי המשקל, וכן כתב החזו"א (ארו"ח סי' לט ס"ק ח) שנמדדת השיעורים היא על פי נפח ולא על פי משקל. [וראה מה שכתב המשגיב לעיל (סי' ר"ה ס"ק א) לענין פת ספוגין, והחזו"א (עוקצין סי' ג ס"ק ה ו-ו) וכן בשו"ת הלכות (כאן סי' ד)].
 ובשיעור גדול החללים שצריך למעבם ואינם מצטרפים לשיעור כוונה, הורה החזו"א (ארו"ח רבנו ח"א עמ' פט) שרק חללים ונקבים הנראים לעין אינם נמדדים לענין זה, וכן כתב הגר"י קניבסקי (ספר איפת צדק ענף י"ח) שמאחר שאין אנו יודעים בדיוק מהו נקב גדול הנראה להור"א שצריך מעוך, ומדור נקב שמשערים אותו כמות שהוא, צריך להחמיר עד שיצא הספק מליבו. והוסיף הגר"ש אויערבך (ווא"ת הברכה פ"ה עמ' 43), שהנקבים הגדולים הנודדים שבלחם אינם מצטרפים, אך הנקבים הקטנים שאינם ניכרים מצטרפים. ודעת הגר"י קרליץ (חוט שני פסח פ"ח ס"ק כ"ט) שחלל בצורה יוצאת דופן שלא בצורת פת, אינו מצטרף לשיעור.

סימן תפז

סדר תפילת ערבית של פסח

[משנ"ב ס"ק א]

לש אומרים שאומרים שני פעמים "באהבה".

(1) ובטעם הדבר שיש אומרים שחזרו ואומר 'באהבה' כשחל בשבת, ביאר הלבוש (סי'א) שיבאהבה הראשון מוסב על התורה המצוה בכללותם שקבלו באהבה, אלא שלאחר ששמעו את פירוש המצוה מדועו שלא יוכלו לקיימן, הוסיף צריך לכפות עליהם הר כניגות, ולכן על פירוש המצוה לא חזרו לומר 'באהבה', אבל את מצות השבת קבלו באהבה קודם קבלת התורה, ועל ציוויה לא היה צריך לכפות הר כניגות, לכן אפשר לומר עליה בנפרד פעם נוספת באהבה.

(7) ולגבי שיעור אכילת מצה ביום טוב שני, דעת הגר"ש אויערבך (מעורר שלמה עמ' יז) שאין צריך להחמיר בירט שני כפי השיעור הגדול, ואפשר לסמוך על השיעור הקטן ואין זה שינוי בצורת המצוה. ואף שכתב הביה"ח לעיל (סי' תעה ס"ד ר"ה לא) שגם הסוברים שבמצוה דרבנן אין צריך כוונה, מיזמ מודים הם שאם אכל מצה בירט שני וחשב שאינה מצה לא יצא באכילה זו ידי חובת מצוה, כדי שלא יבוא לזלזל בירט שני, אין להוכיח מבין שיש להחמיר בשיעור אכילה גדול באכילת מצה בירט שני כדי שלא יזלזלו בו, הוא משום שרק לגבי כוונה באכילת המצה יש לזלזל בירט שני אם יצא ידי חובת בעשית המצוה בצורה אחרת ממה שצריך לעשות בירט ראשון, שהרי הוא דין בעקר צורת המצוה, ובלילה הראשון מעבב בדיעבד ובלילה השני הוא דין על כל פנים לכתחילה, מה שאין כן לגבי שיעור אכילה.

(8) והיינו רק לגבי הכוונה הראשון שאוכלים לשם אכילת מצה, אבל לגבי הכוונה השני שאוכלים משום הספק על איזו מצה מברכים ברכת 'על אכילת מצה', דעת הגר"ש אויערבך והגר"ש אלישיב והגר"י קרליץ (סידור פסח כהלכתו פ"ח הע' 24) שדי שיהיה כשליש ביצה, ויתכן שאף יש להקל לקחת רק כוונה אחת גדול שיש בו שני שיעורים קטנים.

(9) והחזו"א היה נוהג לקחת למרור חזרת [החריץ] בנפח של שליש ביצה, שהוא בשיעור 17 סמ"ק, והובא בשם הגר"י קניבסקי (סידור פסח כהלכתו פ"ח סי'א) שכך היה מורה החזו"א לאחרים.

ועל המרור [חסד], בנפח של סמ"ק אחד מהם יש קרוב למשקל גרם אחד, ולכן המרור את המרור לפי משקלו, יש לו לקחת עלים שמשקלם בגרמים קרוב למידת הנפח המצרכת בסמ"ק, ומשקל הקלח, הוא קצת יותר כבד ממשקל העלים.

ומי שקשה לו לאכול כשיעור כוונה גדול, ראה שיעורין של תורה (סי' יא) שיכול לסמוך על הוראת הגר"י מוהלאוין ולשער לפי דת של ומניט.

[משנ"ב ס"ק ג]

הב"קו"ח צריך למעך תלל הא"י¹⁰⁰. והוא הדין אם יש תלל במצה, אינו מצטרף לתלל לשיעור כוונה וצריך למעכו¹⁰¹.

(10) וכן לגבי האוכל חריץ למרור, כתב לעיל (סי' תע"ג ס"ק לו) שיערך

הלכות פסח סימן תפז

המשך מעמוד 184

יצא/ כתב הכף החיים (סי' רסח ס"ק יח) שיצא ידי חובה, וכן הסתפק בזה הגר"י קניבסקי (ארו"ח רבנו ח"ב עמ' פט) ונטה לומר שיצא, וכיון שספק ברכות להקל הורה שלא יחזור להתפלל.

ואם טעה וביום טוב שחל בחול התפלל בתפילת שבת תזכר באמצע הברכה של שבת, כתבו המחזיק ברכה (סי' רסח אות ד) והכף החיים (שם סי' טז) שיפסיק במקום שעומד ויתחיל את תפילת יום טוב, ולא הפסיד את ג' הברכות הראשונות שאמר כהגון.

חזו"ת אמר יזמן מתן תורתנו וכדו', כתב הגר"י קניבסקי (אש"י ישראל פמ"ב הע' יב) שיתכן שיצא ידי חובה.

[משנ"ב ס"ק יג]

ואפ"ל הנה ע"פ¹⁰².

(13) ואם טעה ובמקום להתפלל תפילת יום טוב ולהזכיר את השבת, התפלל תפילת שבת והזכיר את היום טוב ביעלה יבוא בברכת

הלכות פסח סימן תפז

וענין לקמן סימן תצ קע"ד ג) זמן חרותנו. 'יעלה ויבוא', 'והשיאנו', וחותם (ב) 'מקדש ישראל והזמנים'. ד'אם אמר 'מקדש השבת' (ג) (א) וחסר בו (ד) *תוף כרי דבור, וצא, (ה) אחרי שהוא יודע שהוא (ג) יום-טוב. ואם חל בשבת, 'אומר זאת יום (ד) (ו) המנוח הזה ואת יום חג המצות הזה' וחותם (ד) *'מקדש השבת (כ) (ו) [ח] וישראל והזמנים'. (ט) ואין אומרים בפרת מעין (ו) שבע: ב (י) אין שליח-צבור (י) מקדש בבית-הכנסת: ג' ששבת לומר 'אתה בחרתנו' (יא) ואמר 'יעלה ויבוא', (יב) וצא: הגה (יג) ואפלו היה שבת, אם הזכיר ב'יעלה ויבוא', וצא (כ"י בשם א"ח). ואם אמר 'אתה בחרתנו' והזכיר בו שבת, אפלו הכי

ג קרבות מ"ט ד חסות הברכה י"ב ה בנה י"ו ו קרבות מ"ט ז טו ק"ש פעל (תעבור) (תמטית) על שם כבו נשים וצא פוסק ח טו בשם מנהג אשכנז וצא פוסק ט אחרות מ"ח

שערי תשובה

[כ] וישראל. עמ"ט. וענין לקמן סימן תצ קע"ד ט מדי"ט אלו:

באר היטב

זכר ליציאת מצרים, ואין אומרים באהבה מכאן קנש שחרי ככר אפרו וחסן לנו ה' אלתינו באהבה מוצרים לשמחה, אכן בשחל בשבת י"א וצא עמ"א. ואם חתם ב"ט או בשבת מקדש ישראל וצא: וזקא בהפלה אבל בקדוש לא וצא, ע"ש. ונחיי חולק ע"ז וכ' דגם בהפלה אפשר דלא וצא, ע"ש: (ז) המנוח. ומנהגו את יום השבת הזה ואת יום חג המצות הזה, עמ"י ודבר-אחר: (ח) וישראל. ואם אמר מקדש ישראל והזמנים ולא הזכיר שבת א"צ לחזר, כנה"ג ומהר"א פה"ו. אבל מהר"ם גלאנטי ומד"י אלפנר"י הסכימו דצריך לחזר, וכן הסכים מהר"ם, עין וד"אחר: (י) שבע. ולא נחקה אלא מפני המזיקין, ובפסח הוא ליל שמחים: (י) מקדש. שאין ענין בישראל שאין לו יין, ומיהו נ"ל דאעפ"י שאין יין בעיר רק בבית-הכנסת אפ"ה לא יקדש בבית-הכנסת, דהא דמקדשין בבית-הכנסת הוא רק לקום מנהג ראשונים, ובפסח מעולם לא היה מנהג לקדש בבית-הכנסת, מ"א.

באר הלקה

* תוף כרי דבור. ענין משנה ברורה. וענין בפרי-מגדים שכתב דאפלו התחיל וצעה, כל שכל אפר ד' תבות יכול לחזר ולתקן, דהינו שיאמר 'מקדש ישראל והזמנים'. ולעניות דעתי צריך ענין גדול בזה, כיון שהתחיל ברכה אחרת אפלו תבה אחת, מסתברא דלא מהני תקנה, ודומיא דמאי דפסק לעיל בסימן ק"ד דאם שבת לתפוח פשם יוכל לתקן אפלו אחר שפסם 'משהי המטים' משום דכל זה ש"ך לברכה זו, אבל בין שצ"ע לברכה אחרת ואמר אפלו תבה אחת של הברכה שלישית שוב אינו יכול לתקן וחסר, וכן פתאי וקא באם שבת 'יעלה ויבוא' ונזכר אחר שהתחיל תבה אחת 'מחיים' צריך לחזר לדיצה, ותכי נמי דקוטה; ואפלו אם לא התחיל ברכה אחרת, רק שהסכים באיזה דבור קדם שחזר ואמר 'מקדש ישראל והזמנים', גס"נ יש לענין טובא אם מהני טוב תקנה, דאפשר דהשת"ך צריך מוני תכא רק בשתיקה לבד. וענין פהשוכה הרשפ"א סימן לה קטע"ג דברי הר"ף, דמשמע מנה הלכתי מהני קשאמר 'בוא פרי הגפן שהכל נהיה ברכו' משום דהוי כמסוף שבת באמצע, וכן ביטול הגרוש קשט"ס אחר פ"ד 'המלך הגרוש', דלחכי מהני חזרתו תוף כרי דבור, גס"נ משום דהוי כמסוף שבת, ולפי זה כשהסכים ברכו אחר באמצע, דלא ש"ך האי טעמא, יש לחזר; ואף דמהר"י התוספות ברכות י"ב עמוד א דבור המתחיל 'לא קצת משמע דאין סתלק בזה, טפל טקום על-כ"ל-פנים דין זה צריך עיון למצוה, ויבשר בדין הפ"ל שהתחיל ברכה אחרת, ודאי מסתברא דלא מהני תקנה. אחר-כך מצאתי בסימן תקכ"ב בשערי-תשובה בשם ספר משה-יהודה לענין ברכת 'המלך הגרוש' דגם שם מהני תוף כרי דבור כמו בקאן, ושם פסק לתקיא דאם התחיל ברכה אחרת, אף שהיא צדין תוף כרי דבור חזר, תפשוט דהוא הדין בעניננו: * 'מקדש השבת וישראל והזמנים'. ענין משנה ברורה מה שכתבתי שהברצו וכו'. ונהני, דבמקרא איכא מתלקת בית-שמיא ובית-הלל בשבת יום-טוב, דלכית-שמיא סתפול שמונה ובית-הלל בשבת, ופוסק בשל שבת וחזתם בשל שבת ומוכדי יום-טוב באמצע; וכי אומר, אף חזתם בה 'מקדש השבת וישראל והזמנים', ומסקינן שם דתלכה ברבי, וכתב הפוסק הגדולה הדריעבד אם חתם רק בשל יום-טוב וצא פ"ן

משנה ברורה

(ב) 'מקדש ישראל והזמנים'. ואם אמר 'מקדש ישראל לבד, (ה) לא וצא"; וכן בשבת אם לא אמר 'מקדש השבת' ואמר 'מקדש ישראל, גס"נ לא וצא, אף שהזכיר באמצע ההפלה של שבת, כיון שלא חתם בשל שבת, וכל זה בין בקדושה בין בצלות: (ג) וחסר בו. מהני, שחזר ואמר 'מקדש ישראל והזמנים': (ד) תוף כרי דבור. מהני, שלא (ב) שהה משהמר 'מקדש השבת' (ג) רק כרי שלש תבות. ואם שהה יותר משער זה, לא מהני חזרתו וצריך לחזר לראש הברכה, כיון שהתחיימה היתה שלא כהני, (ד) אף שהזכיר של יום-טוב באמצע: (ה) אחרי שהוא יודע. רוצה לומר, בשר שצ"ע ברוך אתה ה' היתה כהני על דעת לכתוב בשל יום-טוב, אלא שאחר-כך נקשל בלשונו. ומשמע מלשון זה, דאם טעה בעת שצ"ע שצ"ע ברוך אתה ה', שהיה סבור שהוא שבת, אפלו אם חזר בתוף כרי דבור לאחר שפסם 'מקדש השבת' וסיים בדין, לא וצא; אבל רב הפוסקים סבירא להו אף-ע"ל פי שלא ידע שהוא יום-טוב וצא, כיון שצ"ע בתוף כרי דבור וחתם בדין, כן פסקו הרבה אחרונים, וענין בבאר הגולה שגם הוא מקריע בן לתלכה: (ו) 'המנוח'. ומנהגו לומר זאת יום השבת הזה; ונראה נהרא ופשוטה (חק"יעקב): (ז) 'מקדש השבת' וכו'. ודריעבד אם לא הזכיר רק שבת או 'ישראל והזמנים' לבד, יש דעות בין האחרונים אם צריף לחזר או לא, וענין בבאר הלקה שהכריענו, דאם לא הזכיר רק שבת לבד בנדאי אין לחזר הברכה משום זה: (ח) וישראל והזמנים'. ויש אומרים שצריך לומר 'ישראל בלא וי"ו, וכן הסכים הפהרש"ל בפרק ב דביצה, (ט) אבל מנהגנו בהשלחן-ערוך: (ט) ואין אומרים בפרת וכו'. דלא נחקה אלא מפני המזיקין ויבדל-לשיל בסימן רסח סוף-קטן כ

שער הציון

(א) אלה רבה ועוד כמה אחרונים, ולא פסקו כמה אחרונים דדריעבד שהיה לא הוי הפסק אפלו יותר מדי דבור, שאני חתם שלא אקלס בהברכה רק ששהה בין הברכה להמצוה, אבל תכא שקלקל וצריך לתקן, ואם שהה יותר לא מהני תקנה: (ב) רב אחרונים בסימן ד. וקפלא על פרי-מגדים שכתב ד' תבות: (ד) מצוית-השקל בפיסקת המגן-אבותם וברפ"י ופ"י ומאמר-טורדי ושי"א, דלא כבאר היטב: (כ) חק"יוסף: (י) מגן-אבותם וחק"יעקב ואלה רבה, דלא פ"ט: (י) מאמר-מקדש ואלה רבה ופרי-מגדים ודרי-החיים: (כ) פרי-מגדים ודרי-החיים: (ל) דרי-החיים. ולעניות דעתי אין דין זה ברור:

הַלְבוּת פֶּסַח סִימָן תַּפּוֹ

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ב]

באמצע הברכה, כתב הגרש"ז איערבך (הליכות שלמה תפלה פ"ז סי' שבעה"ל (סוף ד"ה מקדש) הרי נשאר בזה בצ"ע, ולפיכך יש לומר שספק ברכות להקל ולכן לא יחזור. ולענין מוסף של שבת ראש חודש שצריך לחתום בו מקדש השבת וישראל וראשי חדשים, אם חתם בו רק בשל שבת, כתב בשע"י צ' לעיל (סי' תכה ס"ק ו) שאף לדעת החולקים לענין יום טוב שחל בשבת שלא יצא, מי"מ לענין ראש חודש יצא.

[משנ"ב ס"ק י]

ובפסח הוא ליל שמו"ט. (8) ואם טעה והתחיל לאומרה ונזכר בטעותו לאחר שאמר ברוך אתה ה', כתבו הרע"ת תורה (סי' ד"ה וטראה) ובש"ת תשורת ש"י (ח"א סי' תטז) שכדי שלא תהיה ברכתו לבטלה יסיים את הברכה, ואפשר לסמוך על דעת הרמ"ע (אלפסי זוטא פרק במה מודליקין) ועוד ראשונים שגם בליל פסח אפשר לאומרה, מאידך, הגר"ש דבילצקי (מוריה סיון-תמוז תשל"ב) כתב שאם נזכר אחרי ברוך אתה ה' יסיים 'אשר קדשנו וכו' לקרוא את ההלל, ואם נזכר לאחר מכן, אולי כראי להורות שיסיים את ברכת מעין שבע בלי הזכרת שם. וכן כתב הגר"ח"פ שיינברג (קובץ אור השבת חיד עמ' כב) שעדיף שלא יסיים את הברכה, כדי שלא להיכנס לעוד חשש של ברכה לבטלה בחתימתו.

[משנ"ב ס"ק י]

פי אם קב"ת תקננת אפילו ק"י אין לקדש. (9) ובטעם הדבר כתב המג"א (סי' ח) שגם כל השנה רבים הסוברים שאין לקדש בבית הכנסת, אלא שנהגים בזה מנהג ראשונים, ובפסח מעולם לא נהגו לקדש בבית הכנסת.

[משנ"ב ס"ק יא]

מקפ"ד ענינו של יום ביעלה ויבוא. (10) ומק"י שתתם פל הקנכה פ"ד (11) וכו', אם לא תקפ"ד תג פלוגי פק"ס לא יצא.

(10) ומי שנמצא במקום שאין לו סידור ואינו יודע בעל פה את תפילת היום, הורה הגרש"ז איערבך (שולחן שלמה סי' רסח ס"ק ב) שתפילת תפילה של חול ויטוף יעלה ויבוא ויזכיר בו את היום טוב.

(11) ואם אמר 'אתה בחרתנו ויעלה ויבוא' וכו', ולאחר שהגיע ל'מומים' מסתפק אם חתם את הברכה כד"ן או שמא אחרי יעלה ויבוא' אמר יתחייבנו וימודים' כהרגלו בתפילת ראש חודש, כתבו בהגהות הרעק"א (סי' א) וברעת תורה (סי' ג) בשם שו"ת גינת ורדים (כלל ר סי' יט) שעליו לחזור ולהתפלל מאתה בחרתנו, ואם סיים את התפילה, יחזור לראש התפילה. והק"ה החיים (סי' ל) כתב, שאם התפלל מתוך סידור, מסתבר שהתפלל כד"ן.

(12) ואם טעה ואמר בשמיני עצרת 'את יום חג הסוכות הזה', כתב לקמן (סי' תרכ"ח ס"ק ב) שיש דעות בין האחרונים אם יצא ידי חובה, וביאר הגרש"ז איערבך (הליכות שלמה סוכות פ"ב דבר הלכה אות יב וארצות הלכה הע' 30), שדוקא בשמיני עצרת שאמר בו 'חג הסוכות' סובר המשגיב שיש דעות שיצא אף שלא הזכיר את החג הנכון, כיון ששמיני עצרת בכלל חג הסוכות הוא, ואכן, לדעה השניה שהביא המשגיב (שם) הסוברת שאם בשמיני עצרת אמר 'חג הסוכות' שלא יצא ידי חובה, כתב המאמר מרכזי (שם ס"ק א) שהראיה לדעה זו היא מכאן, שאם לא הזכיר את החג המסוים לא יצא ידי חובה.

ואם אמר את שם החג הנכון, אך במקום לומר בחג הפסח זמן המשך במילואים עמוד 39

לא יצא. (12) וכו', בין בקדושה (8) בין בקלות (9).

(2) ואם טעה והתפלל ביום טוב תפילת שמתה עשרה של חול, כתב לעיל (סי' רסח ס"ק ג ו-ו) שדינו כמו שהתפלל בשבת תפילת חול, וראה בשו"ע שם (סי' ב-ה) ומה שכתבנו שם.

(3) ואם חתם 'מקדש השבת' בקדוש של יום טוב, ונזכר לאחר שכבר בירך גם ברכת 'שהחיינו', כתב הפתחי תשובה (סי' רע"א סט"ז) שכשחזור לקדש אינו צריך לחזור ולברך 'שהחיינו'.

(4) ולענין הרלקת נרות, אם אמר ביום טוב 'להדליק נר של שבת', הורה הגר"ש אלישיב (לקט הלכות יום טוב לרי"א דינר פ"ב הע' ח) שדינו כמו בתפילה ולא יצא, וכן כתב הגר"ח"פ שיינברג (קובץ אור השבת חיד עמ' י).

[משנ"ב ס"ק ג]

הגנו, שְׁמֹר וְאָמַר מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל הַזְּמַנִּים. (5)

(5) ואם חזר ואמר רק 'ישראל הזמנים', כתב הפמ"ג (א"א ס"ק א) שלא יצא, כיון שמשמע שישאל הזמנים הוא המשך של 'מקדש השבת', ונמצא שחתם גם בשל שבת ולא הניקן כלום.

ולגבי שבת, אם טעה ואמר 'מקדש ישראל' ולא אמר 'מקדש השבת' חזר תוך כדי דיבור ואמר 'והשבת', כתב המחצה"ש (סוף ס"ק ב) לענין יום טוב שחל בשבת, שאם טעה ואמר 'מקדש ישראל השבת הזמנים', לא יצא, כיון שצריך להקדים את השבת לישראל, כדי שלא ישמע הדבר שישראל מקדשים את השבת והרי קדושה היא מששת ימי בראשית, ולכן כשחזור צריך לומר 'מקדש השבת'.

[משנ"ב ס"ק ד]

רק כ"י שלש תבות. (6)

(6) ומבואר שמועיל תיקון יתוך כדי דיבור כל שלא שהה תוך כדי דיבור מסיום הברכה, וראה מה שכתבנו בביה"ל לעיל (סי' נט סי' א ד"ה נזכר).

ובשיעור יתוך כדי דיבור, כתב לעיל (סי' קכ"ד ס"ק לד) שיש אומרים שהוא ככדי שיאמר שלש תבות ויש אומרים ארבע תבות. ולהלכה כתב כאן (ובשע"י ס"ק ג וכן בס"י ר"ו ס"ק יב ובשע"י שם ס"ק י ובס"י תקפ"ב ס"ק ז) ששיעור שלש תבות ולעיל (סי' רס"ט ס"ק ט) כתב ששיעורו ארבע תבות. הורה הגר"ח קניבסקי (שער העין תשובה לג) שהעיקר הוא ששיעורו שלש תבות, אחר שכן סתם המשגיב בשני מקומות. ובשע"י (כאן ס"ק ג) תמה על הפמ"ג שכתב ששיעורו ארבע תבות והביא שכן פסק הרמב"ם וכן דעת רוב האחרונים ששיעורו שלש תבות. ומה שכתב לעיל (סי' רס"ט שם) לגבי מי ששכח בשבת ואמר 'ישומר עמו ישראל לעד' במקום 'יפורס סוכת שלום' שיכול לתקן אם לא שהה יותר מכדי שיעור אמירת ארבע תבות, ביאר השי"ה הלכה (ח"ב סי' ק"ח אות ג) ששם גם אם לא יתקן הרי יצא ידי חובה, ואינו מפסיד שום דבר גם אם מתקן תוך שיעור אמירת ד' תבות, ואולי ירחיק בזה שתיקן לפי הדעות שהשיעור הוא ד' תבות.

ואם תוך כדי דיבור נזכר שטעה חושב כיצד לתקן את ברכתו, ובינתיים עבר הזמן של יתוך כדי דיבור, דעת הגרש"ז איערבך (מש"י פמ"ז הע' קצה) ששוב אינו יכול לתקנה אלא צריך לחזור ולברך, כיון שכבר אי אפשר לחבר את סיום הברכה עם תחילתה.

[משנ"ב ס"ק ז]

אין לשור הקנכה משום זיהו.

(7) ואם סיים ואמר רק 'מקדש ישראל הזמנים' אבל הזכיר שבת

הלכות פסח סימן תפז

ביאורים ומוספים

קרבנות מוסף השבת יחד עם פרשת התמיד, מימי ביום טוב אין לומר את פסוקי קרבן המוסף של אותו יום, כיון שקראים בתורה פסוקים אלו.

2) ובטעם הדבר שמתחיל השייך בשלשת הרגלים מיהאל בתעצומות עהר, כתב הלוש (סי' א) ששלשת הרגלים הם זכר ליציאת מצרים, המורה על תעצומות עתו ויכולתו הגדולה.

3) ובמקום שאומרים בברכות קריאת שמוע פיוטים, כתב לעיל (סי' סח) שפסח שבו מאריכים החזנים בניגונים, טוב יותר לומר את הפיוטים קודם שמתחילים לומר ברכת יוצר אור, כיון שרוב הפיוט אינו מעין הברכה, ואם ישנה בה כדי לגמור את כולה יחשב להפסק, והוסיף, שאם לא אמר את הפיוט עד שסיים את ברכת יוצר המאורות, שוב לא יאמר.

[שעה"צ סי' א]

רק מזמור שיר ליום השבת אומרים⁴.

4) ופרק 'במה מדליקין' שרגילין לאומרו בשבת, כתב במשני' לעיל (סי' ער סי' ג) ולקמן (סי' תרמב סי' א) שאין לאומרו ביום טוב שהל בשבת, ובטעם הדבר כתב לעיל (סי' ער שם) ובשעה"צ לקמן (סי' תרמב סי' ג), שביום טוב שחל בערב שבת אין לאומרו כיון שלא יכול לומר 'עשרתם', שהרי אין מעשרים ביום טוב, ומשום לא פלוג אין אומרים פרק זה גם כשיום טוב הל בשבת, וראה מה שכתבנו לעיל (שם).

[משנ"ב סי' ב]

וגמריין ההלל⁵ וכו', וְלְגַמְרֵי עַד סוּף הַהֲלֵל⁶ וכו', קריאה למפרע ולא יצא⁷.

5) וכשקראים הלל ביום טוב בבית הכנסת, כתב לקמן (סי' תקס סי' ד) שמצהה לומר ולשיר בעת הקריאה.

6) ואם מבר בטעותו רק אחרי שסיים את כל ההלל וגם בדרך את הברכה שלאחריו, כתב בביה"ל לקמן (סי' תרצ סי' ד) ד"ה אין לענין קריאת המגילה, שאם חיסר אפילו תיבה אחת, צריך לחזור ולקראתה בברכה, והביא שהחיי אדם כתב שאם חיסר תיבה שאינה מפסידה את משמעות הקריאה, יחזור לקוראה בלא ברכה, ובשעה"צ כאן (סי' ב) כתב שדין ההלל כדון קריאת המגילה, ואם עדיין לא סיים את קריאת המגילה, כתב השו"ת הלכות (סי' תרצ סי' ז) שכיון שלא הסיח דעתו ממנה לא יחזור לברך.

ואם חיסר אות אחת, כתב בביה"ל לקמן (שם) שלענין קריאת המגילה אפילו אם חיסר אות אחת צריך לחזור, ומשמע שדינו כמו שהיסר תיבה ועליו גם לחזור ולברך.

ואם טעה ואמר חצי הלל כמו בראש חודש, דעת הגרי"ש אלישיב (שיעורי מן הגרי"ש אלישיב ברכות יד, א) שאם הסיח דעתו צריך לחזור ולברך ולהתחיל מלא לני. והוסיף, שאם סיים את החצי הלל ובדרך לאחריו, נחשב כהיחס הדעת [ולענין מה שמבדק על חצי מצוה, ראה מה שכתבנו לקמן (סי' תרצ סי' יח)] וכן כתב הגרי"ח קניבסקי (אשי ישראל תשובה שמד בסוף הספר) שאם הסיח דעתו, יתכן שצריך לחזור ולברך, וצ"ע לעיין בשו"ת הלכות (סי' תרצ סי' יז). וכן כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"י סי' סב וח"י סי' לט) בדעת המשני'ב, שצריך לחזור ולברך.

7) ובטעם הדבר שהקורא הלל למפרע לא יצא, כתב לעיל (סי' תכב סי' ב) על פי הגמרא (מגילה י, א) שדין זה נלמד מהפסוק 'ממורח שמש עד מבואו מהולל שם ה' - מה השמש הולכת בסדר ממורח למערב, כך קריאת ההלל צריכה להיות כסדר דוקא ולא למפרע.

המשך במילואים עמוד 40

[משנ"ב סי' יג]

ב'יעלה וְבוא' לא תִקְרֵי שֶׁל שֶׁבֶת לֹא יֵצֵא⁸ וכו', וְצִרְיָן עִינָם⁹.

14) ואם כשחזר להתפלל התפלל רק תפילת שבת ולא הזכיר את היום טוב, כתבו המאמר מרדכי (סי' רסח סי' ט) והמטה אפרים (סי' תקפב סי' א) והחסד לאלפים (סי' תכג סי' ג) שלא יצא ידי חובה. מאידך, בארחות חיים (ספינקא, סי' תצ סי' ט) כתב שאף לכתחילה יכול לחזור ולהתפלל רק את התפילה ששכח להזכיר, ובשורת אגרות משה (ארוח ח"ד סי' ע אות יד) כתב, שבדיעבד יצא ידי חובה. והוסיף, שבתפילת מוסף אולי אף לכתחילה טוב יותר להתפלל רק מה שהיסר, דעת הגר"ש איערבך (הליכות שלמה תפלה פט"ז סי' א) ודבר הלכה אות ב) שכשחזר להתפלל צריך לכתחילה להזכיר בכל התפילות את שניהם, אך בדיעבד יצא אף אם הזכיר רק מה שחיסר. וראה מה שכתבנו לעיל (סי' תכב סי' ט) לענין מוסף של שבת ראש חודש.

15) וכיון שנשאר המשני'ב בצריך עיון, כתב הגרי"ח קניבסקי (אשי ישראל תשובה שמג בסוף הספר) שפסק ברכות להקל, ולא יחזור להתפלל.

[משנ"ב סי' טז]

הֵינּוּ בְּמִדְיוֹתָ אֵלּוּ. וּמִנְהַג סִפְרָדִים לִקְרֹא¹⁰.

16) והנהגים כשיטת הגרי"א, כתב בשו"ת אגרות משה (ארוח ח"ב סי' צד) שנהגים לומר הלל זה, והרי"מ טקוצ'נינסקי (בלוח ארץ ישראל ובספרו ארץ ישראל סי' יז סי' ד) כתב, שמנהג ארץ ישראל לומר הלל שלם בברכה, והוסיף שיש נהגים שלא לברך ולבקש מהשייך שיצו אותם בברכתו, וכפי שנהג הגרי"ש סלנט, וכן כתב האי"א (בוטשאטש, סי' ד) שהנכון בזה שאחר יברך ויכווננו כולם ליצאת ידי חובה. מאידך, מנהג החזו"א (דינים המהנות פ"ז סי' ט) וארחות רבנו ח"ב עמ' פא) היה לאומרו בלי ברכות, והגרי"ח מבריסק (הגדה של פסח מבית לוי עמ' צ) נהג גם בירושלים שלא לומר הלל זה כלל.

ומי שנהג שלא לאומרו ומתפלל בבית הכנסת שנהגים לאומרו, כתב בשו"ת אגרות משה (שם) שאסור לו לשנות ממנהג הציבור ויאמר הלל עמהם, ולענין הברכה, אם אין ניכר הדבר שלא מברך, אינו צריך לברך, אבל אם ניכר הדבר, וכל שכן אם הוא שייך במנין הזה, עליו לברך.

והנהג לומר הלל ומתפלל בבית הכנסת שלא נהגים לאומרו, כתב הברכי יוסף (סי' ד) שיכול לאומרו ביחידות עם הברכות מאידך, הגרי"ש אלישיב (הגדה של פסח על פי פסקיו עמ' 21) הורה שלא יאמר הלל זה, כיון שוהי חובת הציבור, והוסיף, שנשים המתפללות בעזרת נשים נחשבת תפילתן לחפילה עם הציבור, ואומרות הלל עם הציבור.

סימן תפז

סדר תפלת שחרית של פסח

[משנ"ב סי' א]

שְׁאוּמְרִים קָרְם פְּסוּקֵי דְזִמְרָה¹¹ וכו', בְּרַפְתָּ עֲשֵׂמְתָּ כְּמוֹ בְּשֶׁבֶת¹² וכו', בְּרַפְתָּ יוֹצֵר אוֹר¹³ כְּמוֹ בְּהֵלֵל¹⁴.

1) ובענין אמירת סדר קרבנות היחיד ביום טוב קודם התפילה, כתב לעיל (סי' א סי' יז) שיכול לאומרו בקורא בתורה, אבל לא יאמר את היהיה רצון שלאחריהם, וראה מה שכתבנו שם.

ופסוקי קרבנות המוסף של יום טוב, כתב השו"ע לעיל (סי' מח סי' א) שאין לאומרו ביום טוב, ואף שבשבת נהגים לומר את פסוקי

